

LÁZBAN

HERCEG JÁNOS

Jöttek a madarak, északról vagy délről, nem lehetett tudni, merről, mert ki ismerné a madarak járását. Kiterjesztett szárnyal szálltak a havas síkság fölött, és a mesterné azt mondta:

– Fene a dolgukat, megint itt vannak, hogy lelegeljék a cseresznyét, mint két év előtt, emlékszel?

Pedig hol volt már a cseresznye! Hol a nyár!

És egy-egy ilyen madár nagyobb volt, mint az a fa egész virágzása idején, amikor Ancsi nagylányosan ott ült a lombjai alatt, szőke haja kibomlott a szélben, piros szoknyája meg, mint a legyező, körüllegyezte, ahogy ott ült, és minduntalan kilátszott a térdkalácsa, ölében a varrással, s még halkán dúdolgatott is magában, az inasok meg mind kinéztek nagy szemekkel és eltátozt szájjal a műhely ablakán.

– Na, mi lesz? – szólt rájuk a mester. – Nekem itt ne amerikázzatok, ha a kisasszony kicsit megmutatja magát az udvaron, nézd csak!

Erre aztán fel is sirtak a fűrészek mindjárt, s nagy lihegéssel követték panaszuat a gyaluk, úgyhogy az öreg Pomozi nem győzte összesöpörni a forgácsot, hogy aztán két nagy bütykös markába szorítva begyömöszölje a dobkályha ajtaján, mire az még tüzesebb lett, és dühösen durzsolva még mintha táncolni lett volna kedve, míg az enyv savanyúan rotyogott a tetején.

– Hogy? – nézett fel az öreg és füléhez tartotta azt a nagy lapáttenyerét, mivel süket volt, mint az ágyú.

– Nem magához szóltam, tata! – kiáltotta teli torokból a mester ebben a fűrészekkel és gyalukkal összehangolt zengedelembe, mire az öreg felnevetett, és szétkefélte vastag Mikulás-bajuszát, hogy ez az ő veje milyen jókedvű, pedig Mari ott fekszik a befüggönyözött szobában hat hete, és keservesen nyögdécsel. Még fel is kiáltott síró hangon ebben a pillanatban:

– Józsi! Takarj ki, nagyon melegem van!

S így egyszerre nyár lett megint, a folyó partján nagyokat viháncoltak a fürdésre jött gyerekek, és egész sárgán zörgött a nád ebben a hőségben, a szelíd hullámokon meg egyszerre megjelent éles kürtszóval a Fecske, mint ha itt legalábbis egész hajóraj állná el az útját. A kormányos meg fekete-fehér csíkos trikóban kinn állt a fedélzeten, hiszen siklott magától az a kis hajó, kék testén árnyékot hagytak a parti fák, nyugodtan szájához emelhette hát a fehér papírtrombitát, hogy odakiáltsa a gyerekeknek:

– Vigyázz, ha jön a vonat!

S míg nagyot nevetett a szellemességén, lomhán és színültig megrakodva úsztak utána a gabonás uszályok, Mari meg felsírt megint:

– Itt vagy? Ne hagyjál magamra, félek!

– Ne félj, amíg engem látsz, nem vakulsz meg! – mondta a mester erőltetetten vidám hangon, pedig sírni szeretett volna, s így folytatta:

– Mert fogok én még veled az angolparkban cicázni!

– Jaj, ne bolondozz, mert nevetnem is fáj! Biztosan felment megint harminckilenc nyolcra a lázam, te meg itt legénykedsz nekem!

– És az óriáskerékre is felviszlek! – kurizált tovább szegény feleségének a mester oly könnyed hangon, mint legénykorában, amikor felrepültek azon a keréken egymást átölelve a felhőkig, s csak ki kellett volna nyújtani az embernek a kezét, elérte volna a zöldbe borult Svábhegyet, s felemelte az ugyancsak zöld, enyvszagú kötényt, hogy megtörölje Mari homlokát a hideg verejték gyöngyszemeivel.

– Elvisznek engem azok a nagy dög fekete madarak, meglátod! – sóhajtotta az asszony, s még hozzátette: – Csukd be az ablakot, mert fázom!

– Az előbb azt mondtad, nyissam ki, meleged van! – felelte a mester. – Az isten sem ismeri ki magát veled, édesem!

Igen, mert ha az imént hó fedte mind a földeket, utána mindjárt minden átmenet nélkül nagy táblákban sárgult az érett búza, s a kukoricaföldek zöld tengerében egészen elvesztek a fekete dülőutak, ahogy át- meg átszeltek az egész határt, akár az élet.

– Csak azt szeretném tudni, mire hagyom itt ezt a lányt! – sóhajtotta anya, mintha azok a nagy fekete madarak Ancsit is körülrepülték volna ott kinn a fa alatt, ahol rég nem ült már, hisz férjhez ment, meg el is vált, Münchenben élte világát, nem kellett félteni.

– Dehogy fogsz te meghalni, Marimari, te! Jaj, dehogy! Előbb visz el engem a fekete fene, aztán sírhatsz majd utánam!

Fel is nevetett a mester, amikor ezt mondta, s így folytatta:

– Nem is tudom, hogy fejezem be ezt a fekete füstölt tölgy ebédlöt a szentiváni plébánosnak, tizenkét székkal, tiszta barokk, most faragja a faszobrász a hajlított lábakat, minden lábon egy szép tölgyfalevéllal, s a tám-

lán bőségszaruval. Jöhet aztán a püspök úr avval a picurka lila sapkával a fején, és asztalhoz ülhet mind a hét esperes, és hozhatja a tálát aransárga tyúklevessel Loncsárevics Lonci, a papszakácsné, avval a nagyokat ringó csípőjével, tenyéryni csipkezsabóval kötény helyett a blúza kivágásán, hogy azt mondja majd fülig pirulva a nagy férfiszemek előtt: Laudetur Jesus Christus! S kórusban feleljék neki a bérnálásra érkezett vendégek: In aeternum! Meg azt, hogy vivát, vivát, meg éljen! A tyúklevésre értve per-sze, meg arra a ringó csípőre, amelyet a legjobb lenne megfogni, de nem lehet...

– Jaj, miket beszélsz te Józsi énnemem! Azt hiszed, ha néha félrebeszélék, nekem már mindent mondani lehet?

S erre a figyelmeztetésre sorba eltűntek az esperesek mind, sőt a szent-iváni bérnálózó lányok is a menyasszonyi fátyol alatt és imára kulcsolt kézzel, mert hol vannak ma már a bérnálózó, oldalukon a peckes bérmaapákkal, elmentek önként katonának, s aztán elestek, vagy Szibériába vitték őket, a lányokat meg lágerba, de még a fafaragó műhelyében is rég el-némult az a Bözsikét sirató ének, amíg a széklábakat faragta, de az asztalos-inasok is hiába néztek volna ki a műhely homályos ablakán, hogy Ancsit nézzék a virágos fa alatt, mert asztalosinasok sincsenek többé, meg az isten, s az öreg Pomozi ugyancsak abba hagyta a forgács söprését, mert mint a mester mondta, alulról szagolta a kék ibolyát.

– De igazán komolyan szeretnék veled beszélni, hiszen nem vagyunk gyerekek, Józsi, és mindenkinek meg kell egyszer halnia. Hogy mire hagylak itt, ez itt a kérdés, mit fogsz csinálni nélkülem? Nem mintha egy pillan-
tatig is azt hinném, haogy pótolhatatlan vagyok. Csak hát megszoktuk egymást egy életen át, s nagyon rossz rá gondolnom, hogy te itt maradsz egészen egyedül, amikor munka sincs, mert nem kell a szépen kidolgozott bútor manapság a kutyának se, meg te se vagy mai gyerek...

– Csend legyen, Mari! Ne beszéljünk ilyen szomorú dolgokról! Jóllehet igazad van, én is öreg vagyok, akárhogy kihúzom magam, nincs nekem már semmi keresnivalóm az esti korzó fái alatt, ezért hát hagyj, hadd képzel-
jem, hogy együtt andalgunk még mindig a nagyváros rengetegében, s te megvársz engem este az O utcában, a sétáló rosszlányok meg ismeretlenül is köszönnek neked, mert már nagyon meglátszik rajtad, hogy várandós vagy, s én kénytelen leszek bevinni téged nemsokára az új Szent János kór-
házba egy téli napon, hogy az álmatag nőgyógyász Kriesch Öcsi, mintha apja valamelyik szentképéről lépett volna le, megkérdezhesse tőled: „Na és miért akar maga mindenáron kislányt?” Hogy az is legyen, ha már fiam van, mondd te, s ez olyan nekem, mintha tegnap lett volna. De most, boc-
sáss meg, ki kell mennem. Egy pillanat, és itt vagyok melletted megint...

Erre aztán szabadon szállhattak újra széles körökben az említett fekete

madarak, árnyékuk óriásira nőhetett a földeken, s a mester nagy kék kockás zsebkendőbe fújta kinn harsogva az orrát. És rég meghalt apja hangja hallatszott messziről: „Csak azt nem szeretem ebben az én fiamban, hogy ez olyan lágy szívű. Hogy fogja ez megállni helyét az életben, én nem tudom!”

A mesternek ezalatt sikerült kitrombitálnia abba az óriási zsebkendőbe mélységes bánatát, egy ideig még állt is odakinn keresztbe tett lábbal a falnak támaszkodva, s ami körülfogta, a síri csend volt, és semmi más.

– Na, ugye, hogy itt vagyok már megint? Ugye, mondtam, hogy visszajövök, mert dehogyan hagylak el...

Mintha isten tudja hol lett volna ötven éven át, pedig csak pár perc múlt el odakinn, igaz, hogy abban benne volt az egész elmúlt élet.

– Mondtam, ugye, hogy majd felutazunk megint! És ott van az a lány a fiával, azt is látni kell, ha majd leszerel Titogradban!

– Javíthatatlan vagy, mondta anya, javíthatatlan. Mindig el akarod terelni a figyelmet a lényegről.

– Röhögnöm kell – felelte apa, vagyis a mester, s szája elé emelte a tenyerét –, röhögnöm kell, ne is haragudj, mert hát hol van itt a lényeg? A fekete madarakban talán?

– A jószágot beteretlük az ólakba – folytatta aztán, mintha ő is félrebeszélte volna, ahogy önelégült alkalmi szónokok mondták kidüllesztett mellett: harcunkat megharcoltuk, mire odakinn az udvaron csapra verte hordóját a nagy hasú kocsmáros, és nem messze tőle pirosan rotyogott bográcsában a paprikás, miközben valaki máris énekelni kezdett.

– Fogok én még veled cicázni vasárnap délután a lizsében, ujjé, ujjé, hogy ilyen csibészesen fejezzem ki magamat!

– Érdekes – mondta erre anya –, honnan veszed ezt a hülyeséget, hogy mi valaha is a ligetbe jártunk cicázni, mint a kimenős cselédek? Világéletemben utáltam a közönséges dolgokat, érdekes. Nem is értem hogy jut eszedbe ilyesmi, amikor pedig látnod kell, hogy elmenőben vagyok. Hát nem hallod, hogy zúg körülöttem a csend? Ne szakíts félbe, igenis dermesztő csend vesz körül engem, és fekete madarak szállnak körülöttem nyári hőségben és téli zimankóban egyaránt, ahogy az élet száll el, s már jön is felém ebben az időtlenségben méla hullámveréssel az a fekete hajó.